

Asia: VN/7020/2024

Lausuntopyyntö tekoäly- ja tekijänoikeuspienryhmien loppuraporteista

1. Täydentäviä huomioita pienryhmien laatimiin loppuraportteihin

Onko pienryhmä I: Tekoäly luovassa työssä loppuraportin sisältöön täydennettävää oman toimialasi osalta?

Kohdassa 2.1 todetaan, että ” Tekijänoikeudella suojattujen teosten käyttö tekoälyn kouluttamisessa tulee olla poikkeuksetta luvanvaraista.” Näin ei voi olla, koska DSM-direktiivi (790/2019) sallii tekstin- ja datanlouhinnan tekijänoikeudella suojatuista teoksista. Tekstin- ja datanlouhinta DSM-direktiivin nojalla on sallittua myös tekoälyn kouluttamiseen, elleivät oikeudenhaltijat ole oikeuksiaan pidättäneet. Tieteelliseen tutkimukseen tekstin- ja datanlouhinta on kuitenkin aina sallittua. DSM-direktiivin 4 artikla on kansallisesti implementoitu tekijänoikeuslain (404/1961) 13 b pykälässä. Tekstin- ja datanlouhinta-artiklan tulkinnasta ja louhinta-oikeuden laajuudesta on kirjoittanut Giuseppe B. Abbamonte artikkelissaan ”The Application of the Copyright TDM Exceptions and Transparency Requirements in the AI Act to the Training of Generative AI” [(2024) 46 European Intellectual Property Review, Issue 7 s. 479].

Kohdassa 2.2 todetaan, että ”EU:n tekoälyasetus edellyttää luvan hankkimista tekoälyn kouluttamiseen, ei-kaupallisessa tieteellisessä tutkimuksessa tapahtuvaa tiedonlouhintaa lukuun ottamatta.” Tässäkin on huomioitava DSM-direktiivin rakenne, jota on yllä selitetty. Lähtökohtaisesti louhinta on sallittua, elleivät oikeudenhaltijat ole erikseen louhintaa kielletty. Abbamonte (s. 481, artikkelin viitetiedot yllä) on tiivistänyt asian näin: ”Because of the opt-out approach all the copyrighted content which is not actively managed by rightholders and is made publicly available in a lawful manner may be mined and used freely to train machine learning models.”

Onko pienryhmä 2: Teknologia loppuraportin sisältöön täydennettävää oman toimialasi osalta?

Raportin sivuilla 6-7 on kohdassa 2 kuvattu asianmukaisesti se, miten tekijänoikeudella tai lähioikeuksilla suojattuja aineistoja voidaan käyttää (tekoäly)mallien kouluttamiseen ja kehittämiseen. Ensiksi selvitetään, onko oikeudenhaltija pidättänyt oikeutensa tai soveltuuko tieteellisen tutkimuksen erityissäännös. Alakohtaa ”Aineistojen lisensiointi, oikeuksien ja lupien selvittäminen ja hankkiminen, käyttöehdoista sopiminen” voisi täsmentää vielä seuraavasti:

Oikeuksien ja lupien selvittäminen on tarpeen aina, mutta aineistojen lisensointi tai käyttöehdoista sopiminen vain silloin, kun aineistojen käyttö ei ole mahdollista suoraan lain nojalla.

Onko pienryhmä 3: Oikeudelliset kysymykset loppuraportin sisältöön täydennettävää oman toimialasi osalta?

Sivulla 9 todetaan ”DSM-direktiivin 4 artiklaa on tulkittava suppeasti; se ei ulotu tekoälypalvelun yleisölle saattamiseen tai palvelun kaupallistamiseen”

4 artiklaa ei voida tulkita näin suppeasti. Vrt. Abbamonte (s. 481, täsmällinen viite yllä) ” The exception under art.4 permits TDM of works to which one has lawful access for any purpose, including commercial uses (e.g. to develop a business AI application).”

Jyväskylän yliopiston yhtyy sivulla 22 esitettyyn näkemykseen ” Yliopistojen tekoälytutkimukselle lainsäädännöllä tai tulkinnalla luodut esteet hidastavat myös ilmastonmuutoksen torjumisen ja kestävä kehityksen sekä lääketieteen tutkimusta, johon nyt käytetään tekoälymalleja ja tekoälyjärjestelmiä.” Samalla on kuitenkin todettava, että tekoälytutkimus ja tekoälyn hyödyntäminen ulottuu läpileikkaavasti eri tieteenaloihin. Lainsäädännöllä tai tulkinnalla luodut esteet hidastavat käytännössä minkä tahansa tieteenalan edistymistä.

2.1 TOIMENPITEET

1. Kannatatko esitettyjä toimenpiteitä?

Suomessa ei tule säätää kansallista sopimislisenssisäännöstä tekoälyn kouluttamista ja kielimallien rakentamista varten. Asiasta on säädetty sekä DSM-direktiivissä että tekoälyasetuksessa. Kansallinen erityissäännös poikkeaisi DSM-direktiivissä ja tekoälyasetuksessa tarkoitetusta mekanismista ja hankaloittaisi Suomessa tapahtuvaa tekoälykehitystä sekä suomalaisten aineistojen hyödyntämistä. Suomen tulee seurata eurooppalaista kehitystä ja pyrkiä vaikuttamaan siihen, ei tehdä kansallisesti poikkeavia ratkaisuja.

2. Onko jokin toimenpide mielestäsi toista tärkeämpi?

Tärkeimpiä ovat aktiivinen toiminta Euroopan komission tekoälytoimiston suuntaan sekä Eurooppa-tasoisten standardien sekä käytänne- ja soveltamisohjeiden edistäminen

3. Millä tavalla katsot, että toimenpiteet tulisi toteuttaa?

-

2.2 KOULUTUS- JA TIEDOTUS

1. Kannatatko esitettyjä toimenpiteitä koulutukseen ja tiedotukseen liittyen?

-

2. Onko jokin ehdotettu teema mielestäsi toista tärkeämpi?

Uuden teknologian ja lainsäädännön kehittyessä on selvää, että luovien alojen koulutustarpeeseen tulee vastata. Omien tekijänoikeuksien hallinta ja sekä mahdollisen opt-outin toteuttaminen DSM-direktiivin sallimasta tiedonlouhinnasta edellyttää aktiivisuutta. Suomessa on tärkeää varmistaa, että

käytettävissä on ajantasaista tietoa ja osaamista opt-outin tehokkaasta (koneluettavasta tai manuaalisesta) toteuttamisesta.

3. Millä tavalla katsot, että koulutus ja tiedotus tulisi toteuttaa?

-

2.3 SELVITYKSET

1. Kannatatko esitettyjä aiheita selvitettäväksi?

-

2. Onko jokin selvityksen aihe mielestäsi toista tärkeämpi?

-

3. Millä tavalla katsot, että selvitykset tulisi toteuttaa?

-

3. Lopuksi

Muita huomioita pienryhmien laatimiin loppuraportteihin ja niissä esitettyihin suosituksiin?

-

Havila Marjo
Jyväskylän yliopisto - Laki- ja hallintopalvelut